

ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ

POLITYKA SPÓJNOŚCI NA LATA 2014-2020

W grudniu 2013 r. Rada Unii Europejskiej formalnie zatwierdziła nowe przepisy i ustawodawstwo dotyczące kolejnej rundy inwestycji w ramach unijnej polityki spójności na lata 2014–2020.

Niniejszy arkusz informacyjny jest jednym z serii arkuszy, w których określono kluczowe elementy nowego podejścia

Spis treści

Temat

Co oznacza rozwój lokalny kierowany przez społeczność?

Jaki jest cel?

Kluczowe elementy rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność

Co jest nowością?

W jaki sposób można korzystać z różnych funduszy w zakresie lokalnego rozwoju kierowanego przez społeczność?

Jakie konsekwencje ma wspólna metodologia?

Na przestrzeni ubiegłych 20 lat podejście LEADER⁽¹⁾ do rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność – finansowane z funduszy strukturalnych oraz funduszu na rozwój obszarów wiejskich – pomogło podmiotom wiejskim w rozpatrywaniu długoterminowego potencjału ich lokalnego regionu i okazało się efektywnym i skutecznym narzędziem w procesie realizacji polityki rozwoju. Komisja Europejska promuje tę metodę realizacji również przez inne inicjatywy wspólnotowe, na przykład URBAN⁽²⁾ i EQUAL⁽³⁾. W przypadku inicjatywy LEADER, dla której stałe wsparcie UE jest zapewniane od 1991 roku, stało się to ważnym elementem polityki rozwoju obszarów wiejskich o wysokim poziomie akceptacji na terenie całej Europy. Od 2007 r. rozwój lokalny jest również realizowany za pośrednictwem Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR) – fundusz ten wspiera zrównoważony rozwój społeczności rybackich.

Artykuły 32–35 ust.⁽⁴⁾ rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 w sprawie wspólnych przepisów dotyczą rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Jest on oparty na inicjatywie LEADER i dotyczy wszystkich czterech funduszy objętych wspólnymi ramami strategicznymi – Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego – w okresie programowania 2014–2020 (europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne).

Rozwój lokalny kierowany przez społeczność to specyficzne narzędzie stosowane na szczeblu subregionalnym, komplementarne dla innych rodzajów wsparcia rozwoju na szczeblu lokalnym. Rozwój lokalny kierowany przez społeczność może mobilizować oraz angażować lokalne społeczności i organizacje w celu działania na rzecz osiągnięcia celów inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, określonych w strategii „Europa 2020”, wspierania spójności terytorialnej i osiągnięcia określonych założeń regulacyjnych.

Co oznacza rozwój lokalny kierowany przez społeczność?

Jedna metodologia dotycząca rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność dla europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, która:

- » koncentruje się na określonych **obszarach subregionalnych**;
- » jest kierowana przez społeczność, przez **lokalne grupy działania** składające się z osób reprezentujących lokalne interesy publiczne i prywatne interesy społeczno-gospodarcze;
- » jest realizowana poprzez zintegrowane i wielosektorowe **strategie rozwoju lokalnego, dotyczące różnych obszarów**, stworzone przy uwzględnieniu **lokalnych potrzeb i potencjału**; oraz
- » uwzględnia lokalne potrzeby i potencjał, zawiera **elementy innowacyjne** w kontekście lokalnym, zakłada **tworzenie sieci kontaktów** oraz, w stosownych przypadkach, **współpracę**.

Ta wspólna metodologia pozwoli na **powiązane i zintegrowane wykorzystanie funduszy w celu realizowania strategii rozwoju lokalnego**.

(1) LEADER: *Liaison Entre Actions pour le Développement de l'Economie Rurale* – powiązania między gospodarką wiejską a działaniami na rzecz rozwoju.

(2) Inicjatywa wspólnotowa URBAN II w ramach EFRR wspierała innowacyjne strategie na rzecz zrównoważonej rewitalizacji gospodarczej i społecznej w ograniczonej liczbie obszarów miejskich na obszarze całej Europy z okresu 2000–2006; inicjatywa wspólnotowa URBAN była realizowana w latach 1994–1999.

(3) Inicjatywa EQUAL w ramach EFS była ukierunkowana na wspieranie innowacyjnych, transnarodowych projektów, których celem była walka z dyskryminacją i nierównym traktowaniem na rynku pracy w latach 2000–2006.

(4) Zobacz art. 32–35 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów dotyczących EFRR, EFS, Funduszu Spójności, EFRROW i EFMR.

Jaki jest cel?

[↑ Do góry](#)

Głównym celem wspólnego podejścia zastosowanego w odniesieniu do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych jest uproszczenie i rozszerzenie stosowania rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność jako narzędzia rozwoju. Działania w ramach programu rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność:

- » będą zachęcać społeczności lokalne do **opracowywania zintegrowanego podejścia oddolnego** w okolicznościach, w których istnieje potrzeba odpowiedzi na terytorialne i lokalne wyzwania, wymagające zmian strukturalnych;
- » **będą budować możliwości społeczności i stymulować innowacyjność** (w tym innowacje społeczne), przedsiębiorczość i możliwości zmian poprzez zachęcanie do rozwoju i odkrywania niewykorzystanego potencjału z poziomu społeczności i terytoriów;
- » **będą promować poczucie własności społeczności** poprzez zwiększanie uczestnictwa w obrębie społeczności oraz budować poczucie zaangażowania i własności, które może zwiększać efektywność regulacji unijnych; oraz
- » **będą wspomagać zarządzanie wielopoziomowe** poprzez zapewnienie lokalnym społecznościom kierunku pełnego udziału w kształtowaniu realizacji celów UE we wszystkich obszarach.

Kluczowe elementy rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność

[↑ Do góry](#)

- » **Lokalne grupy działania** powinny składać się z osób reprezentujących lokalne interesy publiczne i prywatne interesy społeczno-gospodarcze, takich jak przedsiębiorcy i ich stowarzyszenia, władze lokalne, stowarzyszenia sąsiedzkie lub wiejskie, grupy obywatelskie (takie jak na przykład mniejszości, osoby starsze, kobiety/mężczyźni, młodzież, przedsiębiorcy itp.), organizacje społecznościowe i ochotnicze itp. Co najmniej 50% głosów w decyzjach dotyczących wyboru pochodzi od partnerów niebędących instytucjami publicznymi, a żadna z grup interesu nie ma więcej niż 49% praw głosu.
- » **Strategie rozwoju lokalnego** muszą być spójne z odpowiednimi programami europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, przez które są wspierane. Powinny określać obszar i populację objętą strategią; obejmować analizę potrzeb w zakresie rozwoju i potencjału danego obszaru, w tym analizę mocnych stron, słabych stron, szans i zagrożeń (SWOT); a także opisywać założenia oraz cechy strategii świadczące o zintegrowaniu i innowacyjności, w tym mierzalne cele dotyczące wyników lub rezultatów. Strategie powinny również obejmować plan działania, wykazujący sposób przełożenia założeń na konkretne projekty, ustalenia dotyczące zarządzania i monitorowania oraz plan finansowy.
- » **Zasięg terytorialny i populacyjny** danej strategii lokalnej powinien być spójny i ukierunkowany oraz oferować wystarczającą masę krytyczną do jej efektywnego wdrażania. Określenie obszarów i populacji, które zostaną objęte daną strategią, należy do lokalnych grup działania, jednak decyzje te muszą być zgodne z kryteriami określonymi w art. 33 ust. 6 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów. Odsetek ludności nie może być mniejszy niż 10 000 i większy niż 150 000 mieszkańców, co jest zgodne z przepisami programu LEADER na lata 2007–2013. Komisja może się zgodzić na odstępstwo i, w należycie uzasadnionych przypadkach oraz na wniosek państwa członkowskiego, zmienić te limity. W ramach odniesienia – przeciętna liczba ludności objętej programami URBAN II, finansowanymi ze środków EFRR w latach 2000–2006, wynosiła około 30 000 mieszkańców.

W okresie programowania 2014–2020 bardziej wyraźnie określone wsparcie, w formie wspólnych ram prawnych i harmonizacji zasad dla czterech europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, zwiększa spójność i zachęca do wspierania w ramach kilku funduszy pojedynczych lokalnych strategii kierowanych przez społeczność. Kilka elementów wspólnych przepisów dotyczących europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych ma na celu uproszczenie wdrażania lokalnego rozwoju kierowanego przez społeczność dla beneficjentów:

- » **Wspólna metodologia lokalnego rozwoju kierowanego przez społeczność** będzie stosowana we wszystkich europejskich funduszach strukturalnych i inwestycyjnych oraz w regionach – umożliwiając wszystkim terytoriom korzystanie ze wsparcia UE na rzecz budowania możliwości, lokalnego partnerstwa publiczno-prywatnego i jego strategii, współpracy i wymiany doświadczeń.
- » **Wsparcie z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych będzie spójne i skoordynowane.** Ułatwi to beneficjentom tworzenie wielofunduszowych strategii, które są lepiej dostosowane do ich potrzeb i obszarów, na przykład w obszarze, który zawiera zarówno aspekty obszarów wiejskich, jak i miejskich. Zostanie to zapewnione poprzez koordynację rozwijania potencjału, wyboru, zatwierdzania i finansowania strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność oraz lokalnych grup działania;
- » **Fundusz wiodący.** W przypadku wspólnie finansowanych strategii możliwe będzie wspieranie kosztów bieżących związanych z zarządzaniem realizacją i animacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność poprzez jeden fundusz (tj. fundusz wiodący).
- » **Środki motywacyjne.** W zakresie polityki spójności, w przypadku programów operacyjnych, w których cała oś priorytetowa jest realizowana poprzez lokalny rozwój kierowany przez społeczność, maksymalna stawka współfinansowania ze środków EFRR i/lub EFS na poziomie osi priorytetowej zostanie zwiększona o 10 punktów procentowych.⁽⁵⁾ W przypadku EFRROW, zależnie od okoliczności, maksymalna stawka współfinansowania dla lokalnego rozwoju kierowanego przez społeczność może oscylować między 80% a 90%⁽⁶⁾. W przypadku EFMR (projekt), maksymalna stawka dofinansowania wynosi 75%⁽⁷⁾ a jeśli unijny priorytet poświęcony rozwojowi terytorialnemu na obszarach rybackich dotyczy wyłącznie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, stawka dofinansowania zostanie zwiększona o 10 punktów procentowych.

(5) Zobacz art. 120 (5) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów dotyczących EFRR, EFS, Funduszu Spójności, EFRROW i EFMR.

(6) Zobacz art. 59 (4) rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)..

(7) Zobacz art. 94 (4) projektu rozporządzenia dotyczącego EFMR.

W jaki sposób można korzystać z różnych funduszy w zakresie lokalnego rozwoju kierowanego przez społeczność?

[↑ Do góry](#)

EFRR/EFS. Przyjęcie traktatu lizbońskiego i strategii „Europa 2020” stwarza mocniejsze przesłanki na rzecz zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu podejścia do rozwiązywania lokalnych problemów. W szczególności skupienie na jakości rozwoju i potrzeba zapewnienia, aby rozwój był zrównoważony i sprzyjał włączeniu, oznacza, że zgodnie z założeniami spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej polityka spójności powinna wspierać działania ukierunkowane na obszary bezrobocia, niedostatku i ubóstwa.

Podejście społecznościowe nie jest nowością. Projekty pilotażowe Urban⁽⁸⁾ w latach dziewięćdziesiątych XX wieku oraz programy inicjatyw wspólnotowych URBAN (1994-1999 i 2000-2006), finansowane ze środków EFRR, oraz inicjatywa EQUAL (2000-2006) finansowana ze środków EFS, były oparte na lokalnym partnerstwie i z tego względu stanowią przydatne źródło doświadczeń dla koncepcji rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

EFRRROW. Dowodem znaczenia zaangażowania społeczności jest sukces koncepcji rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach inicjatywy LEADER. O sukcesie tego podejścia świadczy liczba ponad 2300 lokalnych grup działania funkcjonujących obecnie w obrębie UE, przy całkowitym finansowaniu na poziomie 5,5 miliardów EUR (6% finansowania ze środków EFRRROW).

Podejście to służy jako podstawa nowej inicjatywy Komisji w zakresie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, ponieważ jest: dostosowane do obszarów, oddolne, publiczno-prywatne, zintegrowane, innowacyjne, ukierunkowane na współpracę oraz wymaga korzystania z sieci kontaktów. Obowiązkowe ukierunkowanie 5% przydziału każdego państwa członkowskiego z EFRRROW będzie utrzymywane w latach 2014–2020, podczas gdy nowe ramy prawne również znacząco wzmocnią zintegrowany aspekt tego podejścia.

EFMR. Od 2007 roku oś priorytetowa 4 Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR) zapewnia wsparcie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów rybołówstwa poprzez zapewnienie, że działania podejmowane przez lokalne grupy działania na rzecz rybołówstwa korzystają z wyjątkowych mocnych stron i możliwości każdego obszaru rybołówstwa, a także z nowych rynków i produktów oraz że wykorzystują wiedzę, energię i zasoby podmiotów lokalnych ze wszystkich sektorów.

Obecnie na terenie 21 państw członkowskich funkcjonuje ponad 300 lokalnych grup działania na rzecz rybołówstwa. Nowe wspólne podejście w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych wzmocni ich zdolność do wykonywania prac i zapewnienia zwiększonych możliwości zintegrowanej współpracy z innymi sektorami oraz sąsiednimi obszarami.

(8) W latach 1990-1993 zainicjowano w sumie 33 pilotażowe projekty Urban pod egidą art. 10 EFRR. Projekty te były wdrażane w 11 państwach członkowskich i miały na celu wspieranie innowacji w zakresie rewitalizacji obszarów miejskich i planowania w ramach szerszej polityki na rzecz promowania spójności gospodarczej i społecznej.

Jakie konsekwencje ma wspólna metodologia?

[↑ Do góry](#)

- » Lokalny rozwój kierowany przez społeczność jest zależny od danego obszaru i może być finansowany z różnych europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, dlatego jest to idealna metodologia budowania powiązań między obszarami miejskimi, wiejskimi i rybackimi
- » Państwa członkowskie określą w swojej umowie o współpracy, w jaki sposób zamierzają wspierać rozwój lokalny kierowany przez społeczność, oraz wskazać, na jakich typach obszarów można ten rozwój zastosować. O ile w przypadku EFRR, EFS i EFMR rozwój lokalny kierowany przez społeczność jest opcjonalny, o tyle jest on obowiązkowy w przypadku EFRROW.
- » Ponieważ strategie dotyczące lokalnego rozwoju kierowanego przez społeczność mogą obejmować operacje dotyczące jednego lub wielu funduszy, należy zapewnić spójność i koordynację między funduszami. Państwa członkowskie i organy zarządzające będą musiały określić kryteria wyboru strategii rozwoju lokalnego oraz zapewnić koordynowanie wezwań i procedur między funduszami. Wybór i akceptacja strategii będą realizowane przez komisję utworzoną w tym celu przez właściwe organy zarządzające, która zapewni wielofunduszowym strategiom otrzymywanie skoordynowanego finansowania dla całej strategii.
- » Termin wyboru i akceptacji lokalnych strategii upływa z końcem 2017 r. Pierwsza runda wyboru strategii zostanie ukończona w terminie najpóźniej dwóch lat od daty przyjęcia umowy o partnerstwie. Nie ma możliwości automatycznego „przeniesienia” z tego okresu finansowania na kolejny, dlatego obecne lokalne grupy działania z EFRROW i EFMR będą musiały przedstawić nowe strategie. Nowe propozycje umożliwiają również obecnym lokalnym grupom działania rozważenie rozszerzenia ich lokalnych strategii o korzystanie z innych europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych objętych wspólnymi ramami strategicznymi.
- » W tych obszarach, w których państwa członkowskie zasygnalizują możliwość wykorzystania rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, państwa członkowskie i organy zarządzające będą musiały uczestniczyć w działaniach na rzecz budowania możliwości w celu zapewnienia opcji pełnego uczestnictwa lokalnym społecznościom, zwłaszcza tym znajdującym się na najbardziej potrzebujących obszarach z ograniczonymi możliwościami. Można to osiągnąć poprzez budowanie lokalnych grup działania i formułowanie wykonalnych strategii.
- » Potencjalne lokalne grupy działania muszą na wczesnym etapie uczestniczyć w dialogu z właściwymi organami zarządzającymi, aby mieć pewność, że ich potrzeby i obawy są znane oraz mogą zostać uwzględnione przy planowaniu programów.

Więcej informacji

Więcej arkuszy informacyjnych związanych z zagadnieniami polityki spójności:
http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/publication/index_pl.cfm

Ogólne informacje na temat polityki regionalnej:
http://ec.europa.eu/regional_policy/index_pl.cfm